

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN SỬ HỌC

PGS. TS. NGUYỄN MINH TƯỜNG
(Chủ biên)

CHÍNH SÁCH
ĐỐI VỚI DÂN TỘC THIỂU SỐ
CỦA NHÀ NƯỚC QUÂN CHỦ VIỆT NAM
(TỪ NĂM 939 ĐẾN NĂM 1884)

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

**CHÍNH SÁCH
ĐỐI VỚI DÂN TỘC THIỂU SỐ
CỦA NHÀ NƯỚC QUÂN CHỦ VIỆT NAM
(TỪ NĂM 1939 ĐẾN NĂM 1984)**

Cuốn sách này được hoàn thành trên cơ sở đề tài nghiên cứu cơ bản cấp Nhà nước của Viện Sử học với sự tài trợ của *Quỹ Phát triển Khoa học và Công nghệ Quốc gia (NAFOSTED)*, Bộ Khoa học và Công nghệ, Mã số: IV4-2012.13.

Nhân đây, nhóm tác giả xin được gửi lời cảm ơn chân thành tới Quỹ NAFOSTED và Viện Sử học vì sự giúp đỡ này.

Biên mục trên xuất bản phẩm của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Nguyễn Minh Tường

Chính sách đối với dân tộc thiểu số của nhà nước quân chủ Việt Nam (từ năm 939 đến năm 1884) / Nguyễn Minh Tường (ch.b.), Lê Đình Sỹ, Nguyễn Đức Huệ. - H. : Khoa học xã hội, 2017. - 496tr. ; 24cm

ĐTTS ghi: Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam. Viện Sử học. - Phụ lục: tr. 465-476. - Thư mục: tr. 477-487

ISBN 9786049561535

1. Lịch sử 2. 939-1884 3. Chính sách 4. Nhà nước quân chủ
5. Dân tộc thiểu số 6. Việt Nam
959.702 - dc23

KXH0130p-CIP

VIỆN HÀN LÂM KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
VIỆN SỬ HỌC

PGS. TS. NGUYỄN MINH TƯỜNG
(Chủ biên)

**CHÍNH SÁCH
ĐỐI VỚI DÂN TỘC THIỂU SỐ
CỦA NHÀ NƯỚC QUÂN CHỦ VIỆT NAM
(TỪ NĂM 939 ĐẾN NĂM 1884)**

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI
HÀ NỘI - 2017

TẬP THỂ TÁC GIẢ

1. PGS. TS. Nguyễn Minh Tường (Chủ biên)

- Chương Mở đầu
- Chương I, IV, V, VI, VII
- Kết luận

2. PGS. TS. Lê Đình Sỹ

- Chương II

3. PGS. TS. Nguyễn Đức Huệ

- Chương III

LỜI GIỚI THIỆU

Việt Nam là một quốc gia gồm 54 dân tộc, trong đó người Kinh chiếm khoảng 87% dân số toàn quốc, ngoài ra là 53 dân tộc thiểu số anh em khác. Trong 53 dân tộc thiểu số cư trú trên đất nước Việt Nam, thì dân tộc có số dân đông nhất cũng không đến hai triệu người, dân tộc có số dân ít nhất chỉ vài trăm người.

Theo số liệu *Tổng điều tra dân số và nhà ở Việt Nam năm 2009*, chỉ tính riêng 53 dân tộc thiểu số, thì người Tày có số dân đông nhất: 1.626.392 người, tiếp đến người Thái có: 1.550.423 người, người Mường có 1.268.963 người, người Khơ-me có: 1.260.640 người, người Hmông có 1.068.189 người, người Nùng có: 968.800 người... Các dân tộc thiểu số có số dân chưa đến một nghìn người là: người Si La có 709 người, người Pu Péo có 687 người, người Rơ-măm có 436 người, người Brâu có 397 người, người O-đu có số dân ít nhất là 376 người.

Trong tiến trình lịch sử của dân tộc, ngay từ thế kỷ X, sau khi giành được quyền độc lập từ tay phong kiến phương Bắc, các triều đại quân chủ đầu tiên của Việt Nam như Ngô, Đinh, Tiền Lê, cho đến các triều đại sau này, đã có những chính sách, nhằm vạch ra các biện pháp đối xử và giải quyết vấn đề dân tộc trong nước. Có thể nói, *Chính sách đối với dân tộc thiểu số* là một trong những chính sách quan trọng của Nhà nước quân chủ Việt Nam.

Trong khoảng hơn nửa thế kỷ gần đây, chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam, từ năm 939 - Vương triều Ngô thành lập đến năm 1884 - Nhà Nguyễn để mất quyền điều hành đất nước vào tay thực dân Pháp, đã thu hút được sự quan tâm

của nhiều nhà nghiên cứu, nhà sử học trong nước và trên thế giới, với những hướng tiếp cận và nhận thức mới.

Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam không còn quan niệm chỉ là đối với các dân tộc thiểu số ở miền Bắc như: Tày, Nùng, Thái, Dao, v.v... mà còn được khảo sát, nghiên cứu, trình bày đối với các dân tộc thiểu số ở miền Trung, Tây Nguyên và miền Nam, cụ thể là người Chăm, người Gia-rai, người Ê-đê, người Khơ-me, v.v...

Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam được thực hiện đồng hành và gắn liền với quá trình “*Nam tiến*”, tức quá trình khai phá, mở rộng lãnh thổ, quá trình xác lập chủ quyền của Nhà nước Đại Việt, trên toàn bộ lãnh thổ quốc gia Việt Nam ngày nay. Nhiều công trình nghiên cứu đã được công bố, góp phần nâng cao hiểu biết toàn diện về chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam. Tuy nhiên, những công trình ấy, phần lớn mới trình bày chính sách của Nhà nước quân chủ Việt Nam chủ yếu đối với các dân tộc thiểu số ở miền Bắc, chứ chưa đi sâu trình bày chính sách đối với các dân tộc thiểu số ở miền Trung, ở miền Nam, nhất là ở Tây Nguyên của Việt Nam.

Cuốn sách *Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam* của các tác giả: PGS.TS. Nguyễn Minh Tường (chủ biên), PGS.TS. Lê Đình Sỹ và PGS.TS. Nguyễn Đức Nhuệ là một sự cố gắng, một thành tựu mới trên bước đường nghiên cứu về chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam trong tiến trình lịch sử dân tộc. Trên cơ sở tiếp thu những thành tựu nghiên cứu đã có và khai thác triệt để những nghiên cứu mới một cách hệ thống và toàn diện về chính sách đối với dân tộc thiểu số trải qua các triều đại: Ngô, Đinh, Tiền Lê, Lý, Trần, Hồ, Lê sơ, Mạc, Lê Trung hưng, Chúa Nguyễn, Tây Sơn và Nguyễn.

Các tác giả công trình *Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam* đã trình bày hệ thống cụ thể chính sách trên các lĩnh vực chính trị, quân sự, kinh tế, văn hóa - xã hội của Nhà nước quân chủ Việt Nam đối với dân tộc thiểu số.

Công trình *Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam* của các tác giả: PGS.TS. Nguyễn Minh Tường (chủ biên), PGS.TS. Lê Đình Sỹ và PGS.TS. Nguyễn Đức Nhuệ, ngoài *Mở đầu* và *Kết luận*, được kết cấu thành 7 chương, với các nội dung chính như sau:

- Chương I: *Dẫn luận về đất nước Việt Nam và dân tộc thiểu số ở Việt Nam.*

- Chương II: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Ngô, Đinh, Tiền Lê, Lý (939-1225).*

Các tác giả khảo sát về điều kiện lịch sử, tình hình chính trị, xã hội những thế kỷ đầu của kỷ nguyên độc lập, tự chủ; qua đó, trình bày sự hình thành những chính sách bước đầu của các vương triều Ngô, Đinh, Tiền Lê đối với dân tộc thiểu số. Tiếp đó, nhà Lý đã có những chính sách đối với dân tộc thiểu số cụ thể hơn, tích cực hơn so với các triều đại trước.

- Chương III: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Trần và thời Hồ (1225 - 1407).*

Các tác giả tập trung làm rõ các chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới triều Trần (1225 - 1400) là hết sức mềm dẻo và khôn khéo, từ đó, huy động được sức mạnh đoàn kết của toàn dân tộc chống lại thù trong và giặc ngoài. Triều Hồ (1400 - 1407), vì tồn tại quá ngắn, nên chính sách dân tộc thiểu số không đạt được thành tựu gì đáng kể.

- Chương IV: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Lê sơ và thời Mạc (1428 - 1592).*

Các tác giả tập trung chủ yếu trình bày về chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Lê sơ (1428 - 1527). Đó là thời kỳ chính quyền quân chủ tập trung được xác lập mạnh mẽ, cho nên, Nhà nước Lê sơ, nhất là giai đoạn đầu triều đại, thường tỏ ra rất cứng rắn trong việc đàn áp các cuộc nổi dậy, cát cứ của tù trưởng dân tộc thiểu số. Bên cạnh đó, Nhà nước Lê sơ cũng thường ban quan tước cho số tù trưởng tỏ ra trung thành với triều đình trung ương. Thời Mạc (1527 - 1592), một phần vì tồn tại không dài, một phần vì phải lo đối phó với các thế lực chính trị chống đối, nên về vấn đề chính sách dân tộc thiểu số không có gì khác với thời Lê sơ.

- Chương V: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Lê - Trịnh ở Đàng Ngoài (1533 - 1789)*.

Các tác giả trình bày chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời các chúa Trịnh ở Đàng Ngoài, từ Trịnh Kiểm, Trịnh Tùng... đến Trịnh Sâm, Trịnh Tông, qua đó, cho thấy sự hạn chế của các chính sách ấy. Thời Lê - Trịnh, vua Lê chỉ là bù nhìn, thực quyền điều hành đất nước nằm trong tay các chúa Trịnh, vì thế, đó là một chính quyền nặng về đường lối quân sự, đàn áp. Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Lê - Trịnh có nhiều điểm sai lầm, mất lòng dân.

- Chương VI: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Chúa Nguyễn ở Đàng Trong (1558 - 1777)*.

Chính quyền Chúa Nguyễn ở Đàng Trong, vốn là một chính quyền địa phương cát cứ chuyển dần lên thành chính quyền Đàng Trong, độc lập với chính quyền Đàng Ngoài của nhà Lê - Trịnh. Trong quá trình mở rộng lãnh thổ Đàng Trong, Chúa Nguyễn đã đề ra được những chính sách phân lớn đúng đắn, sáng suốt đối với các lớp cư dân khai phá trước đó, như: người Chăm, người Mạ, người Kơ-me, người Xtiêng, người Chu-ru. v.v... Về cơ bản, chính sách của chúa Nguyễn đối với dân tộc thiểu số ở Đàng Trong đều nhằm

tới mục đích là hòa hợp dân tộc, chung sống hòa bình, tôn trọng phong tục, tập quán văn hóa của người thiểu số...

- Chương VII: *Chính sách đối với dân tộc thiểu số dưới thời Tây Sơn và thời Nguyễn (1771 - 1884)*.

Nhà Tây Sơn, ngay từ khi khởi nghĩa, năm 1771, các vị thủ lĩnh như: Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ, Nguyễn Lữ đã đề ra những chính sách sáng suốt, đối với dân tộc thiểu số, nhất là các dân tộc ở vùng Tây Nguyên. Có thể nói, nhà Tây Sơn thành công khá nhanh chóng trong sự nghiệp đánh đổ chính quyền chúa Nguyễn ở Đàng Trong và chính quyền Lê - Trịnh ở Đàng Ngoài, một phần là nhờ vào những chính sách đúng đắn đối với các dân tộc thiểu số ở Việt Nam.

Nhà Nguyễn (1802 - 1884), nhất là từ triều Minh Mệnh (1820 - 1841) trở đi, lần đầu tiên thi hành chính sách khá cứng rắn là xóa bỏ chế độ thế tập của tù trưởng dân tộc thiểu số (tức *Thổ quan*), và thay vào đó là quan lại do triều đình bổ nhiệm (tức *Lưu quan*). Chế độ "*Cải thổ quy lưu*" (Thay Thổ quan bằng Lưu quan) là một chính sách lớn của triều Nguyễn nhằm xóa bỏ xu hướng ly tâm, cát cứ, tăng cường chế độ quân chủ trung ương tập quyền ở Việt Nam vào thế kỷ XIX.

Chính sách đối với dân tộc thiểu số của Nhà nước quân chủ Việt Nam của các tác giả: PGS.TS. Nguyễn Minh Tường (chủ biên), PGS.TS. Lê Đình Sỹ và PGS.TS. Nguyễn Đức Huệ là một công trình khoa học biên soạn khá công phu, nghiêm túc, có những đóng góp khoa học tích cực vào sự nghiệp nghiên cứu lịch sử Nhà nước quân chủ Việt Nam nói chung và chính sách đối với dân tộc thiểu số ở Việt Nam thời trung đại nói riêng. Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã và đang thực hiện chính sách đối với các dân tộc thiểu số, chúng tôi thiết nghĩ nội dung của công trình này, sẽ góp phần không nhỏ giúp các nhà hoạch định chính sách, các